

PRAVOSNAŽNOST*

(nastavak)

XVI. Granice pravnosnažnosti

Dejstvo pravnosnažnosti ograničeno je u načelu na rešeni tužbeni zahtev, pa je time povučena *objektivna granica* pravnosnažnosti; dejstvo pravnosnažnosti se redovno ograničava na parnične stranke i njihove pravne poslednike; to je tzv. *subjektivna granica* pravnosnažnosti;

najzad, pravnosnažno utvrđenje vezano je za određen trenutak; odluka se donosi na osnovu stranačkog iznošenja u trenutku poslednje usmene rasprave, pa zato presuda može i da odluči samo o postojanju pravnih posledica stanja stvari u to vreme, to je tzv. *vremenska granica* pravnosnažnosti.

XVII. Predmet pravnosnažnosti (*objektivne granice pravnosnažnosti*)

Predmet pravnosnažnosti je tužbeni zahtev. Pravnu snagu, u smislu autoritativnosti, neosporivosti i neizmenjivosti utvrđenja, stiče sudski izrek, dispozitiv ili odluka u užem smislu — subsumacioni zaključak sudskog silogizma. Pravnosnažan postaje odgovor suda na zahteve koje su mu stranke stavile u pogledu glavne stvari, a taj je odgovor dat u dispozitivu presude. Po slovu zakona, presuda koja je više ne može napadati žalbom postaje pravnosnažna *ukoliko je njome odlučeno o zahtevu* tužbe ili protivtužbe (čl. 333/1) ili o *potraživanju koje je tuženik istakao prigovorom u cilju prebijanja* (čl. 333/3). I zato, obim pravnosnažnosti presude određuje se prema zahtevu za presudu, zahtevu u kojem je sadržano pravno tvrđenje o pravnim posledicama stanja stvari u tužbi ili protivtužbi navedenog, odnosno stanje stvari na osnovu glavne rasprave utvrđenog. Pod »zahtevom tužbe ili protivtužbe« nikako ne treba razumeti građanskopravne zahteve ili građanskopravne odnose. Presudom se odlučuje o *pravnom tvrđenju* koje je postavljeno u tužbenom zahtevu. Ili je, možda, još bolje reći, da se presuda donosi o *pravnim posledicama nekog stanja stvari*. (Stein-Jonas, Kommentar, primedba IV/2 uz par. 322). Tužilac *tvrdi* da te posledice postoje i *zahteva* da ih sud izrekne, a sud *utvrđuje* da postoje ili da ne postoje. Građanskopravni odnos, građansko pravni zahtev

* Prvi deo rada objavljen u Zborniku radova Pravnog fakulteta u Nišu iz 1977. godine, str. 1—22.

čini samo posredan predmet parnice. Pravnosnažnost presude znači vezanost suda za utvrđenje o postojanju ili nepostojanju određene materijalno-pravne posledice određenog stanja stvari. Tužbeni zahtev ili protivtužbeni zahtev može da bude individualisan već samom svojom sadržinom. Na primer, kad se traži, da sud samo utvrdi da postoji kakav pravni odnos i navedu se subjekti toga pravnog odnosa. Presudom o tome zahtevu utvrđuje se da odnos u pitanju postoji ili ne postoji, ali se utvrđenje ne ograničava na jedan određen osnov postanka. Drugi put je, međutim, za individualisanje procesnog zahteva potrebno da se navede osnov postanka subjektivnog prava koje je posredni predmet procesnog zahteva. Tako je naročito kod tužbe za osudu na činidbu. Reći će se, na primer, da se od tuženika potražuje 1.000.— iz ugovora kupovine—prodaje, iz zajma, ili na ime naknade štete. U takvom slučaju će se presudom utvrditi, da li iz stanja stvari utvrđenog u parnici proizilazi ili ne proizilazi ona pravna posledica na koju tužilac pretenduje. Ako bi tužba bila odbijena, to ne bi bilo smetnja da tužilac ostvaruje iz istog stanja stvari drugi zahtev sa drugom sadržinom, ili da isti zahtev ostvaruje iz drugog stanja stvari. Ali tužilac ne bi mogao da iz istog stanja stvari ostvaruje isti zahtev samo sa drugog pravnog stanovišta. Ako je sud tužbu odbacio kao nedopuštenu, onda time nije odlučeno o glavnoj stvari. Rešenjem o odbačaju odlučeno je samo da nedostaje kakva procesna pretpostavka ili da ne postoji pravozaštitna potreba.

Za određivanje obima pravnosnažnosti merodavan je tužbeni zahtev. Prema tome, 1° Presudom se autoritativno utvrđuje, da je ispravno ili da nije ispravno tvrđenje sadržano u tužbenom zahtevu. Presudom, kao odlukom o tužbenom zahtevu, ne utvrđuju se same činjenice na kojima je zahtev zasnovan, pa se stoga kaže, da pravnosnažnost ne obuhvata činjenice koje su u obrazloženju odluke navedene kao podloga za odluku o tužbenom zahtevu, niti obuhvata razloge za odluku. Međutim, i jedno i drugo mora često da se uzme u pomoć kad se tumači formula dispozitiva. Naime, dispozitiv je često »bukvalno oskudan«, pa se iz takve formulacije ne vidi kakvo je utvrđenje ustvari izrečeno. Presuda, recimo, naprosto glasi: »Tužba se odbija«. Koji je to tužbeni zahtev odbijen, može da se vidi tek iz činjeničnog stanja i obrazloženja presude. Ili presuda naprosto glasi: »Tuženik je dužan da tužiocu plati 1.000.— dinara«. Iz formule se ne vidi, o kojoj se to pravnoj posledici radi, koji je pravni odnos u pitanju; potrebnu individualizaciju moći ćemo da odredimo tek iz činjeničnog stanja tužbe i razloga presude. Ta je individualizacija neophodna, jer predmet pravnosnažnog utvrđenja nije naprosto koji bilo zahtev, nego to može da bude samo tačno individualisan zahtev. Bez individualizacije nije ni mogućna pravnosnažnost, jer inače u novoj parnici ne bi moglo da se odredi, da li se radi o istom ili o drugom predmetu spora, da li je pravna posledica u pitanju od prejudicijelnog značaja ili nije.

2° Ako je tužbom ostvarivan samo jedan ograničen zahtev koji potiče iz nekog obimnijeg prava ili pravnog odnosa, pravnosnažnošću nisu obuhvaćeni to pravo ili taj pravni odnos, ukoliko međupredlogom za utvrđenje ili protivtužbom nije bio postavljen zahtev da se utvrdi njihovo postojanje ili nepostojanje. Pred sud se u građanskoj

parnici najčešće ne iznosi ceo pravni odnos, nego se od suda traži odluka o pojedinim zahtevima koji iz pravnog odnosa proističu. Tako, na primer, kad se tuži samo za interes, i sud presudom odluči da je tuženi dužan da tužiocu na ime dugovanog interesa plati određen iznos, pravnosnažnost se ograničava samo na dugovanje interesa, a nije njome obuhvaćen i glavni dug. — Pravnosnažnost ne obuhvata preudicijelna prava i preudicijelne pravne odnose koji su utvrđeni u obrazloženju presude i na kojima presuda počiva, sem ako nije bio stavljen međupredlog za utvrđenje ili nije bila podignuta protivtužba.

3° Ako je tužbom ostvarivan samo jedan deo nekog jedinstvenog zahteva, onda je pravosnažnom presudom odlučeno samo o tome delu, tako da pravosnažnost ne obuhvata ostatak zahteva. Recimo, poverilac potražuje od dužnika ukupno 500.000.—, ali je sada tužbu podigao samo za 100.000.— i sud je tužbeni zahtev usvojio: pravosnažno je odlučeno samo o tužiočevom tvrđenju da mu tuženik duguje tih 100.000.—

4° Pravosnažnost se ne proteže na protivzahtev koje je tuženik isticao u vidu materijalnopравниh prigovora — ukoliko nije u pitanju prigovor protivtražbine radi prebijanja. Sud je postojanje ili nepostojanje protivzahteva morao da utvrđuje, pa je to utvrđenje moglo da utiče i na sadržinu presude. Ali, o postojanju ili nepostojanju tih protiv zahteva sud se izjasnio u obrazloženju presude, koje ne postaje pravosnažno, pa stoga ti protivzahtevi nisu pravosnažno utvrđeni. Po izričnom zakonskom naređenju (čl. 333/3), ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženik istakao kompenzacionim prigovorom, odluka o postojanju ili nepostojanju ovog potraživanja postaje pravosnažna, ali samo do iznosa do kojeg je izvršeno prebijanje.

5° Pravosnažnost ne obuhvata one zahteve koji su bili podignuti, ali sud o njima nije odlučio. Tako, ako je tužilac pored principalnog zahteva postavio i jedan eventualni zahtev, a sud o ovom poslednjem nije odlučivao, pošto je već usvojio principalni zahtev, pravosnažnost presude ne proteže se na eventualno postavljeni zahtev. Ili, ako sud nije odlučio o svim postavljenim zahtevima, ili o nekom zahtevu nije odlučio u potpunosti, a stranke ne traže dopunsku presudu, pravosnažnost presude neće biti smetnja da se pokrene nova parnica i da se donese presuda o zahtevima ili o delovima zahteva o kojima prvom presudom nije bilo odlučeno.

XVIII. Utvrđivanje tačne sadržine odluke

Da bi se tačno odredio obim pravosnažnosti, potrebno je utvrditi tačnu sadržinu odluke. Kad bi dispozitiv bio uvek valjano formulisan, i kad bi sadržavao sve što je potrebno za individualisanje zahteva o kojem je odlučeno, stvar bi bila prosta: formula dispozitiva određivala bi sadržinu odluke. U praksi je to redak slučaj. Formula dispozitiva je obično samo polazna tačka za utvrđivanje prave sadržine presude, stoga što ta formula najčešće sadrži — da se tako izrazimo — samo »poentu« odluke, dok se elementi kojima se poenta objašnjava mora da traže u obrazloženju presude. Iz obrazloženja ćemo videti, koja su pravna tvrđenja stranke postavile u svojim zah-

tevim za presudu i šta predstavlja *sudsko utvrđenje* koje postaje pravnosnažno. Prema tome, kad se određuje stvarna sadržina odluke, onda pravna posledica, koju je sud u dispozitivu izrekao, mora da se dovede u vezu i da se posmatra u vezi sa činjenicama iz kojih ta pravna posledica proizilazi, iz kojih je izvedena subsumiranjem činjenica pod pravno pravilo. Kad, pak, iz jednog određenog stanja stvari mogu da proizilaze razne pravne posledice, onda je od značaja da se odredi i pravni osnov utvrđene pravne posledice. Kaže se, sud presudom utvrđuje da zahtev postoji ili ne postoji. Izrično se to čini samo u utvrđavnim presudama. U osuđavnim ili pravopreinačavnim presudama je to učinjeno *implicite* u formuli kojom se tužbeni zahtev usvaja ili odbija. Kad sud tuženika osudi na ispunjenje kakve činidbe, time je prećutno utvrdio postojanje materijalnopravnog zahteva tužiočevog prema tuženiku; ako je zahtev za osudu na činidbu odbio, prećutno je utvrdio da tužiočev zahtev ne postoji. I — to utvrđenje postaje pravnosnažno. Tačna sadržina presude mora da se utvrdi, ako se hoće da se ispravno primene pravila o dejstvu pravnosnažnosti. Ono se, naime, ispoljava u tome, što o tome predmetu, između istih stranaka, neće moći da se pokreće nova parnica, a ako se pokrene, tužba će biti odbačena, bilo po službenoj dužnosti, ako je činjenica ranije presude poznata sudu, ili na prigovor presuđene stvari koji će tuženik istaći. Ali, to nije sve. Pitanje o kojem je presuđeno, i presuda postala pravnosnažna, može u nekoj docnijoj parnici da se pojavi kao prejudicijelno pitanje o postojanju ili nepostojanju pravnog odnosa, prava ili zahteva, od čijeg rešenja zavisi odluka o glavnoj stvari. I u ovoj drugoj situaciji moći će sa uspehom da se istakne presuđena stvar: ako bi jedna od stranaka, nasuprot sadržini ranije pravnosnažne presude, tvrdila da pravni odnos, pravo ili zahtev postoji ili da ne postoji, protivnik bi se pozvao na pravnosnažnu presudu, pozvao se na pravno utvrđenje koje je van spora, koje sud mora bez ikakvog daljeg raspravljanja da primi u podlogu svoje odluke o glavnom pitanju. Ali, da bi zaista u tim situacijama moglo da se govori o presuđenoj stvari ili, što je isto, da bi se moglo pozivati na dejstvo pravnosnažnosti, potrebno je da postoji *identitet sporne stvari*, da postoji *eadem res*, a to će biti onda, kad se radi o jednom istom pravnom tvrđenju. Pravna tvrđenja su istovetna: ili kad se poklapaju, ili kad jedno tvrđenje predstavlja kontradiktornu suprotnost onog drugog. Da li postoji ili ne postoji objektivni identitet sporne stvari, utvrđuje se poređenjem pravnog tvrđenja u zahtevu o kojem je ranijom presudom odlučeno i pravnog tvrđenja koje je postavljeno u novom zahtevu za presudu. Pritom će biti merodavni, s jedne strane, sadržina i obim pravnosnažne odluke, a s druge sadržina pravnog tvrđenja u zahtevu za novu odluku. (Razume se, čini mi se, samo po sebi, da uz to dolazi i identitet parničnih stranaka).

XIX. *Subjektivne granice pravnosnažnosti (prema kojim licima deluje pravnosnažnost)*

Presudom utvrđena prava situacija nužno određuje subjektivne granice pravnosnažnosti, tj. lica koja pravnosnažnost obuhvata: to su parnične stranke i njihovi univerzalni i singularni sukcesori. Ali, u

izvesnim situacijama, pravnosnažnost se proširuje i na izvesna treća lica, tako da su i ona dužna da priznaju odluku donesenu u tuđoj parnici, i da toj odluci saobraze svoje ponašanje.

Samoj suštini parnice odgovara, da, u načelu, pravnosnažnost dejstvuje samo prema strankama: *judicatum jus non facit nisi inter partes*: u parnici se rešava o sporu koji između stranaka postoji i samo su stranke u stanju da svojim parničnim radnjama ili, opštije rečeno, svojim procesnim ponašanjem (aktivnost ili neaktivnost u iznošenju procesnog materijala, propuštanja, dispozitivne parnične radnje) utiču na ishod parnice. Za sva druga lica parnica je *res inter alios gesta*. Nepravnično bi bilo, da se i druga lica vezuju pravnosnažnošću presude: prema njima, u načelu, pravnosnažnost ne dejstvuje, bez obzira na to, što između pojedine stranke i nekog trećeg lica, možda, postoji neki pravni odnos koji je u vezi sa predmetom spora što je presudom rešen. Tako, na primer, jemac može da osporava postojanje tražbine i onda, kad je glavni dužnik presudom (pravnosnažno) osuđen na plaćanje; u slučaju mnoštva poverilaca ili mnoštva dužnika, pravnosnažnost presude izrečene u korist ili protiv jednoga od njih ne proteže se i na ostale; isto tako, ni presuda izrečena u korist ili protiv jednog suvlasnika ne proteže svoju pravnosnažnost i na ostale suvlasnike. (Pollak, Zivilprozessrecht I, str. 539: Službena je dužnost suda, da svoj izrek tako formuliše, da budu jasne granice pravnosnažnosti. Ako one to nisu *in concreto*, onda se u sumnji pravnosnažnost ima usko tumačiti. Jer ona ponekad, radi pravne sigurnosti, stoji u suprotnosti sa pravičnošću, i ta pukotina ne sme bez potrebe da se povećava).

Univerzalni sukcesori parničnih stranaka ne smatraju se za treća lica. Za njih i protiv njih pravnosnažnost dejstvuje kao i protiv njihovih auktora.

XX. Proširenje pravnosnažnosti na treća lica

Od pravila, da se pravnosnažnost proteže samo na stranke, postoje izvesni izuzeci kojima se pravnosnažnost proširuje i na treća lica, tako da i treća lica mogu da se pozovu na pravnosnažno utvrđenu pravnu posledicu ili mora da je trpe. Izuzetke opravdavaju: ili osobenost predmeta spora ili naročiti pravni odnosi u kojima se treća lica nalaze prema jednoj od stranaka.

(1) Po samoj prirodi predmeta spora, tačnije, po prirodi materijalnopravnog odnosa koji je dao mesta parnici, pravnosnažnost se proširuje na treća lica u slučajevima u kojima je ishod parnice od interesa ne samo za stranke nego i za širi ili užu krug drugih pravnih subjekata. Tako, na primer, presude u statusnim parnicama, kad postanu pravnosnažne, dejstvuju *erga omnes*. (To je, ustvari, dejstvo presude kao pravne činjenice).

(2) Usled naročitog pravnog odnosa između jedne stranke i nekog trećeg lica, pravnosnažnost se proširuje na singularnog sukcesora koji je to postao pošto je parnica počela teći; pod uslovom da je sukcesor znao da je parnica počela da teče. No proširenje pravnosnaž-

nosti ograničava se u korist savesnog pribavioca: ako nije znao, ni mogao znati za tok parnice, na njega se dejstvo pravnosnažnosti ne može odnositi.

Ne treba mešati sa pojmom »proširena pravnosnažnost« izvesno refleksno dejstvo koje presuda može da ima za treća lica. To su slučajevi u kojima po materijalnom pravu presuda može da bude od uticaja na pravni položaj trećeg lica, stoga što je taj položaj tako tesno vezan sa pravnim položajem stranke da, usled zavisnosti koja otuda proističe, pravnosnažno utvrđenje sadržano u presudi koristi i šteti trećem licu. Tako, jemac može da se poziva na to, da je u parnici između glavnog dužnika i poverioca pravnosnažno utvrđeno nepostojanje glavnog duga, a isto pravo ima i vlasnik založnog predmeta, jer je odgovornost jemca i vlasnika založnog predmeta strogo akcesorna i zavisi od postojanja glavnog duga.

XXI. Vremenska granica pravnosnažnosti

Pravnosnažnost predstavlja utvrđenje jedne pravne situacije u jednom vremenski određenom trenutku: fiksira se pravna posledica kakva proizilazi iz stanja stvari kakvo je utvrđeno u trenutku zaključenja poslednje usmene rasprave (glavne rasprave ili drugostepene rasprave) na kojoj su još mogle da se iznose nove činjenice. Za budućnost, pak, utvrđena pravna posledica ostaje u važnosti dokle ostane nepromenjeno stanje stvari na osnovu kojeg je presuda donesena. Međutim, pravni odnosi ne mora da ostanu onakvi kakvi su bili u vreme zaključenja poslednje usmene rasprave, oni se dalje razvijaju, pa mogu i da se izmene ili ugase usled nastupanja novih činjenica. Pravnosnažnost važi za pravnu situaciju kakva je postojala u trenutku zaključenja usmene rasprave na osnovu koje je presuda izrečena. Stoga će i nasuprot pravnosnažnoj presudi moći da se ističe, da je se presudom utvrđeno pravo usled docnije nastupelih činjenica ugasilo, ili da je usled docnije nastupelih činjenica postalo pravo koje je pravnosnažnom presudom negirano. Tada se samo preokreće teret dokazivanja: imalac prava utvrđenog pravnosnažnom presudom nema šta da dokazuje, već njegov protivnik mora da dokazuje nastupelu promenu.

U obzir se uzimaju samo promene nastale u faktičkim odnosima, ali ne i promene u pravnom shvatanju, u tumačenju u sudskoj praksi ili u propisima, jer bi vođenje računa i o ovim drugim promenama povlačilo veliku nesigurnost u pravnim odnosima između pravnih subjekata koji se grade na pravnosnažnoj presudi. Stoga mora da se podnose i pravnosnažne presude koje počivaju na prevaziđenim pravnim shvatanjima, makoliko to bilo mučno u pojedinačnom slučaju (Lent-Jauerig, Zivilprozessrecht, str. 187).

XXII. Uticaj promenjenih prilika na pravnosnažnost presude

Neograničena trajna vezanost suda za svoju presudu može da postane teška, kad je tuženik osuđen na sukcesivne činidba koje doprinose u budućnosti, pre svega na davanje izdržavanja i na plaćanje

rente (recimo kao naknadu za oštećeno zdravlje ili za smrt nekog lica), jer okolnosti merodavne za trajanje i visinu budućih davanja mogu da se razvijaju drukčije no što je sud predviđao kad je donosio presudu. I zato, ako posle zaključenja poslednje usmene rasprave razvoj bitno odstupa od prognoze u presudi, odnosno ako nastupe nove okolnosti koje povlače bitnu promenu pravne situacije, onda je potrebna korektura presude za budućnost. Na primer, lice čije je zdravlje bilo poremećeno, pa je stoga bilo ovlašćeno na primanje rente, postane potpuno sposobno za privređivanje, ili se poboljšaju ili pogoršaju prilike privređivanja lica dužnog da daje izdržavanje. Ako bi se traženje za izmenu odluke zasnivalo na činjenicama koje su postojale još u vreme zaključenja usmene rasprave na osnovu koje je donesena presuda, pravnosnažnost odluke bi se protivila svakoj promeni. Međutim, ako su nove činjenice nastupile tek posle zaključenja poslednje usmene rasprave na osnovu koje je presuda donesena, onda se na tim činjenicama može zasnovati tvrđenje, da ono što je jednom pravnosnažno utvrđeno sada više ne važi, jer je pravna situacija bitno izmenjena. Svaka stranka može da pokreće parnicu u kojoj će se utvrđivati da je ona naknadno pribavila pravo koje nije imala kad je u ranijoj parnici od zahteva bila odbijena, ili da je prestalo pravo protivnikovo koje je u ranijoj parnici utvrđeno kao postojeće.

U parnicama za izdržavanje, kad sud usvoji tužbeni zahtev osuđuje tuženika na činidbe koje će u budućnosti dospevati. Praktična situacija iziskuje osudu za izvesno duže vreme za koje se materijalno-pravni zahtevi fiksiraju u trajanju i u visini. Prilikom odmeravanja iznosa izdržavanja, sud uzima sadašnje faktičke okolnosti, imovinske prilike obaveznog lica, s jedne strane, a s druge — sadašnje i verovatne buduće potrebe lica koje ima pravo na izdržavanje. Isto je tako kad se odmerava iznos naknade za štetu koju jedno lice trpi i koju će ubuduće trpeti usled nanesenih mu telesnih povreda kojima je smanjena njegova sposobnost privređivanja. Sve (buduće) okolnosti koje pritom treba uzeti u obzir ne mogu sa punom sigurnošću da se predvide u trenutku kad se presuda izriče. Presuda postaje pravnosnažna, i — iznos alimenata ili iznos naknade za trpljenu štetu pravnosnažno je, znači neizmenjivo utvrđen. Međutim, princip pravnosnažnosti odluke mora ovde da uzmakne pred zahtevom pravičnosti, pa je stoga u ovakvim situacijama svaka stranka ovlašćena da tužbom traži promenu utvrđenog iznosa, ako se docnije bitno izmene okolnosti koje su prilikom prvobitnog odmeravanja iznosa bile od uticaja. U prvom redu dolaze u obzir lični odnosi učesnika, imovinske prilike ovlašćenog i obaveznog na izdržavanje, zdravlje i sposobnost privređivanja povređenog i na izdržavanje obaveznog, ranije i nove potrebe izdržavanog, i dr. Ali i opšte prilike, na primer pad vrednosti novca, povećanje troškova života, treba da se uzmu u obzir, jer usled toga može zahtev da izgubi svoju podlogu ili ova može da se povisi. Kad bi u takvim prilikama pravnosnažnost stajala na putu svakoj izmeni, bila bi potpuno neopravdana osuda na duže vreme. Zato — mogućnost izmene pravnosnažne presude. Promena presude opravdana je samo kad se zahtev za tim zasniva na bitno promenjenim faktičkim okolnostima koje su nastale posle trenutka kad se još u prošloj parnici moglo o njima raspravljati.

Presudom po zahtevu za izmenu odluke — u slučaju da se zahtev usvoji — ukida se stara presuda i izriče eventualno nova osuda na činidbu, razume se, uvek samo za vreme posle podizanja tužbe za izmenu.

Ideja koja je sadržana u prethodnim redovima može da se generališe, kao jedna od konkretizacija ideje *rebus sic stantibus* u regulisanju promenljivih faktičkih odnosa. Princip važi kako za sudsku presudu tako i za sudsko poravnanje, jer sudskom odlukom ili voljom stranaka regulisan je u takvim situacijama budući razvoj jednog ljudskog odnosa na bazi postojećih ekonomskih i drugih okolnosti u jednom datom trenutku, pa će zato i regulisanje morati da se izmeni, ako se docnije bitno izmene okolnosti koje čine ekonomsko-socijalnu bazu u pitanju.

Dr MILIVOJE MARKOVIĆ, professeur

LA CHOSE JUGÉE

(Résumé)

L'auteur examine la doctrine concernant la notion de la chose jugée (au sens formel et au sens matériel) et ses limites quant à son objet, quant aux personnes ainsi que ses limites dans le temps.

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR

GENERAL LAND OFFICE